

Görme güçlüğünden etkilenmiş çocukların

**SAĞLIK PERSONELİNCE
BELİRLENMESİ İÇİN REHBER**

**Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
Adil KOÇAK**

**Resimleyen : Murat SAYIN
Yayına Hazırlayan : Şaban DEDE**

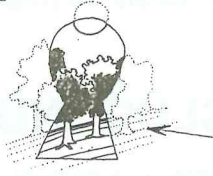
amacıyla hazırlanmıştır.

*** Görme güçlüğünden etkilenmiş çocukların erken belirlenmesi tıbbi ve eğitsel önlemlerin alınması, görme güçlüğünden etkilenen kişilerin yaşamlarını etkilemektedir. Tıbbi ve eğitsel önlem ve düzenlemelere yer verilmediğinde, görme güçlüğünden etkilenen kişinin gelişimi, sosyal ve eğitim fırsatlarından yararlanma özellikleri etkilenmektedir. Görme güçlüğünden etkilenme erken belirlendiği takdirde, alınacak tıbbi önlemlerle kişinin görmesi iyileştirilebilir. Hiç olmazsa varolan durumun daha kötüye gitmesi önlenebilir.**

*** Bu rehberde kime görme engelli çocuk denildiği, nedenleri, görme engelini anlama ve görme güçlüğü olanların ortaya çıkarılmasında ya da tanınmasında kullanılacak tarama araçları ve nasıl kullanılacaklarına yer verilmiştir. Ayrıca, tarama sonunda görme güçlüğü olanlara rastlandığında, sevk etme ve kayıt etme süreçlerine yer verilmiştir.**

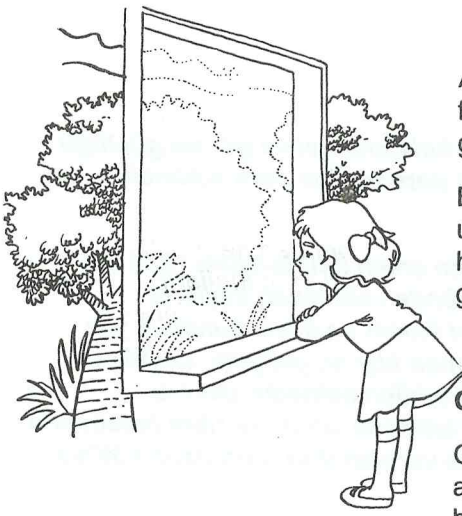
GÖRME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUK KİMDİR?

Görme engelli çocuk ya kördür ya da az görendir. Kör demek, çocuğun uzak ya da yakından hiçbir şeyi görmemesi anlamına gelmektedir. Anahtar deliğinden bakan birisi kadar görenlere de kör denilmektedir.

Az gören ise çocuğun çevresinde bulunan şeylerin yakınına giderek ya da gözüne getirerek kısmen farketmesi anlamına gelmektedir. Az gören bir çocuğun ne kadar gördüğü bazı örneklerle daha iyi anlaşılabilir. Az gören çocuk, kirli ya da buğulu bir camdan bakıldığında çevresinin ve çevrede bulunan nesnelerin görülebildiği kadarıyla görmektedir.

Az gören çocuk, nesnelere keskin olarak farkedememektedir. Ancak karaltı halinde gölgeler şeklinde görmektedir.

Bazı çocukların da gözleri ışığa çok hassastır. uzun zaman güneşe baktıktan sonra hissedebileceğiniz ve görebileceğiniz şekilde görmektedir.

GÖRME GÜÇLÜĞÜNE NE YOL AÇAR?

Görme güçlüğü'nün neden olduğu sorusu tüm ana-babaların ve ilgili kişilerin sormuş olduğu bir sorudur. Çocuğun görememesine ne yol

açmıştır? Az görmesinin sebebi nedir? Soruları ilk sorulan sorulardır. Çocuğun neden göremediğini bilmek, tekrar aynı durumun ortaya çıkmasını önlemek için alınacak önlemler konusunda size bir fikir verebilir. Ancak çocuğun nasıl yetiştirileceği ve eğitiminde neler yapılabileceğine ilişkin yardımcı olmayacağı akılda tutulmalıdır.

Görme engeli neden mi olur? Görme engeli irsi olabilir. Soydan soya geçebilir. Ancak bu duruma çok sık olarak rastlanmamaktadır.

Gebelik sırasında annenin kızamıkçık gibi ateşli hastalıklara yakalanması, bazı ilaçlar alması ve röntgen ışınlarına maruz kalması körlüğe neden olabilir. Ayrıca güç doğumlar da, bebeğin görme engelli olmasına neden olabilir. Doğum sonrasında geçirilen ateşli hastalıklar, kazalar ve zehirlenmeler de görme engeline yolaçabilir.

GÖRME GÜÇLÜĞÜNÜN ANLAMI NEDİR?

Görme yetersizliğinden etkilenme derecelerine bağlı olarak, görme güçlüğü'nün anlamı değişmektedir. Bu durumu görme güçlüğü'nden etkilenmiş çocukların kişisel yaşantılarına dayalı bilgilerden görelim:

Örneğin, **Mustafa** doğduğundan beri renkleri farkedememekte ve uzağı görememektedir. Büyüteç aracılığıyla kısa süreli yazıları okuyabilmektedir. Büyük harflerle okunaklı yazılar yazabilmektedir. Fakat yazdığı yazıları doğrudan kendisi okuyamamaktadır. Büyük eşyaları mesela evleri, otomobilleri farkedebilmektedir. Uzaktaki görüntüler, ağaçlar, telefon ve elektrik direkleri birer gölge olarak kendisine yansımaktadır. Bu çocuk günlük yaşamını dikkati çekmeden sürdürmektedir. El topu oynamakta, resim yapmaktadır. Ancak, renkleri ayırmasına arkadaşları yardım etmektedir.

Nardane ise, tek gözüyle uzağı çok az görmektedir. Fakat bu kız çocuğu, yine de diğer çocuklar gibi hareket etmektedir. Diğer çocuklar gibi oynayan ve zıplayan çok

Harun, görme güçlüğü olduğunu bilmemektedir. Çevresindekiler de, çocuğun böyle bir problemi olduğunu fark etmemişlerdir. Günün birinde bir kartopu sağ gözüne gelmiştir. O andan itibaren Harun tamamen görememiştir. Bu olay sırasında çok acı duymuştur. Doktora götürüldüğünde, sol gözüyle göremediği ve kartopundan dolayı sağ gözüyle de görmesini kaybettiği ortaya çıkmıştır. Sol gözündeki bozukluğun doğuştan oluşu nedeniyle gözlük ve diğer tıbbi yardımlardan yararlanamamıştır. Önceleri top oynarken topu ucundan tutması ve bazı eşyaları da tam kavrayamaması, sol gözünde görme güçlüğüünün doğuştan olduğunu göstermesine rağmen farkına varılamamıştır. Bazen çocuklar yeterince göremediklerini bilseler bile, hekimden ya da tıbbi müdahalelerden korktukları için görmediklerini gizleyebilirler.

Görme güçlüğü olan çocukları

NASIL BELİRLERSİNİZ?

Aile reisine ya da aileden birine izleyen sorular sorulabilir. bu sorulara verecekleri cevaplar, ailede herhangi birinin görme güçlüğüünün olup olmadığını ortaya çıkarır.

- * Ailede başkaları kadar iyi göremeyen bir kişi var mı?
- * Ailede alaca karanlıkta iyi göremeyen bir kişi var mı?
- * Ailede uzakta bulunan kuş veya ağaç gibi nesnelere göremeyen kişi var mı?
- * Ailede pirinç veya tohum tanesi gibi küçük nesnelere avucuna koyulduğunda onları göremeyen kişi var mı?
- * Ailede gözlerinin görünümünü çok farklı olan bir kişi var mı?

Bu sorulara almış olduğunuz cevaplar olumluysa, ailede birinin görme güçlüğü olduğunu anlayıp, o kişiyle konuşunuz. Onu gözleyiniz.

Siz de, çocuğun görme güçlüğüünden etkilendiğinden emin olduysanız, aileye çocuklarını daha ayrıntılı incelemeyi ve gerekli tedaviyi yapabilecek olan uzman sağlık personeline götürmelerini ve uzman sağlık personelinin nerede olduğunu ve nasıl gideceklerini anlatınız. İzleyen formu doldurunuz.

- * Çocukta görme güçlüğü olduğundan emin değilseniz ve çocuk 0-3 yaş aralıdaysa birinci testi, yok eğer 3 yaşından büyük ise ikinci testi uygulayabilirsiniz.

ÜÇ YAŞINDAN KÜÇÜKLER İÇİN GÖRME TESTİ

Nasıl uygulayacaksınız?

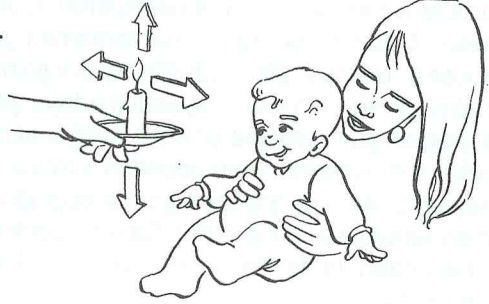
Çocuğu annesinin kucağına oturtunuz. Yanan bir mumu çocuktan 30-50 cm. uzağında ve önünde tutunuz.

Mumu bir yandan diğer yana ve aşağıdan yukarıya doğru hareket ettiriniz. Çocuğun mumu izleyip izlemediğini gözleyiniz.

Hareket ettirirken çocuk gözleriyle mumu izleyebilmekte midir?

Eğer yanıtınız evet ise çocuk görebilmektedir.

Çocuk mumun hareketlerini izleyemiyorsa, mumu hareket ettirme işini üç kez tekrarlayınız. Çocuğun mumu gözleriyle izleyebildiğinden emin olduğunuzda, çocuğun görme güçlüğü olmadığını anlamış olacaksınız.

ÜÇ YAŞINDAN DAHA BÜYÜK OLAN VE YETİŞKİNLER İÇİN GÖRME TESTİ

Nasıl uygulayacaksınız?

Çocuktan üç metre uzaklıkta durunuz.

Ellerinizden birinin üç parmağını kaldırınız.

Çocuktan kaldırdığınız parmak kadar parmağı kaldırmamasını isteyiniz.

Eğer çocuk üç parmağını kaldırırsa, onun görme güçlüğü olmadığını anlarsınız.

bulunamazsa, onun görme güçlüğü olduğunu anlarsınız.

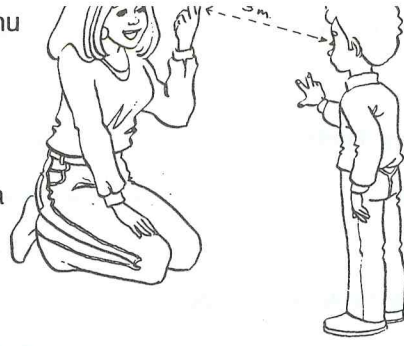
Başka Nelere Bakılabilir?

Eğer kişinin görme güçlüğü olduğunu düşünüyorsanız, gözlerinin her birine sırayla bakınız?

* Gözler kırmızı ya da gözyaşlarıyla ıslak görünmekteyse,

* Gözün renkli bölümünün üstü gri bir alanla kaplıysa,

Siz de çocuğun görme güçlüğünden etkilendiğinden emin olduysanız, aileye çocuklarını daha ayrıntılı incelemeyi ve gerekli tedaviyi yapabilecek olan uzman sağlık personeline götürmelerini ve uzman sağlık personelinin nerede olduğu ve nasıl gideceklerini anlatınız. İzleyen formu doldurunuz.

GÖRME GÜÇLÜĞÜ OLDUĞU BELİRLENEN ÇOCUĞU İZLEME FORMU

Çocuğun adı : Çocuğun Cinsiyeti:

Kız () Erkek ()

Doğum Tarihi : Telefon :

Adres :

Çocuk okula gidiyor mu? Evet () Hayır ()

Soruları kime sordunuz? Anneye () Babaya () Diğer ()

Soruları cevaplayan kişi çocuğun bakımını karşılamakta mıdır? Evet () Hayır ()

Ailede gazete okuyabilen var mı? Evet () Hayır ()

Ana-baba birbirine akraba mıdır? Evet () Hayır ()

Uzman sağlık personeline götürülecekleri tahmini tarih :

Aileyi tekrar ziyarete geleceğiniz tarih :

Görme güçlüğü olan çocuğa

NASIL YARDIM EDİLEBİLİR?

Görme güçlüğü olan çocuğa tıbbi, çevresel ve eğitsel açıdan yardım edilebilir.

Tıbbi Tedavi Hizmetleri :

Görme güçlüğü ne kadar erken teşhis edilirse, çocuğa o kadar fazla yardım edilir. Görme güçlüğü erken teşhis edildiğinde, görme güçlüğü'nün önüne geçmek ya da önlemek mümkün olabilmektedir. Örneğin, erken ameliyat ya da ilaçla tedaviyle çocuğa çok fazla şey kazandırmak mümkün olabilir. Yani görmesi tam olmasa bile, daha iyi görebilir duruma gelebilir. Çocuğun görmesinden şüphe ettiğinizde, ana-babayı çocuklarını bir an önce göz doktoruna götürmesi için ikna ediniz ve yol gösteriniz.

Optik Yardımlar :

Gözlük ve lens yardımlarıyla çocuğun daha iyi görmesi sağlanabilmektedir. Gözlük

- * Zamanla gözlük camlarını değiştirmenin gerekeceğini aileye hatırlatıp, tekrar belli aralıklarla çocuklarını hekime götürmelerini nerebilirsiniz.
- * Gözlük camlarının en az günde bir kez olacak şekilde, sık sık silinmesi gerektiği hatırlatılmalıdır.
- * Sadece doktorun verdiği gözlüklerin kullanılması gerektiği ana-babaya hatırlatılmalıdır.

AİLEYE NASIL YARDIM EDİLİR?

Çocuğun görme güçlüğü doğuştan ya da sonradan olmuş olabilir.

Çocuğun görme güçlüğü doğuştan ise, ailenin tekrar görme güçlüğü olan çocuk sahibi olma ihtimali vardır. Bunun için aileye, tekrar çocuk sahibi olmadan önce mutlaka bir sağlık kuruluşuna danışmasını söyleyiniz.

* Ailenin maddi ve kültürel durumundan dolayı çocuğun tıbbi tedavisi engellenecek ise, yardım için ailenin muhtar, imam gibi toplum liderlerine başvurmasını öneriniz. Ayrıca siz de durumu muhtara anlatıp, aile için neler yapabileceğinizi birlikte araştırabilirsiniz.

* Sosyal yardımlaşma fonundan, Kızılaydan ve diğer yardım kuruluşlarından muhtar aracılığıyla, çocuğun tıbbi tedavisi için yardım sağlanabilir.

Aile, ilk olarak görme engelliden dolayı hayal kırıklığı yaşar, eř ve yakınlar suçlanır. Oysa yapılacak olan, çocuğu olduğu gibi kabul etmedir. Çocuğu olduğu gibi kabul etme birkaç ayı alabileceği gibi yılları da alabilir. Kabul süresi kısa olduğunda, aile ve çocuk da daha mutlu olabilir. Çocuğu kabul etme, ona özelliklerine göre eğitim vermeye başlamaktadır. Sizin çocuğu kabul etmeniz ana babanın çocuğu kabul etmesine yardımcı olacaktır. Bunun için sizin çocuğa diğer çocuklara davrandığınız gibi davranmanız yeterli olacaktır.

Görme Güçlüğü Olan Bir Çocuğun Görme Engelliler Okuluna Yerleştirilmesi İçin Başvurulacak Kurumlar :

1. Bulduğunuz ilde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Rehberlik ve Araştırma Merkezi
2. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü A blok, Beşevler/Ankara
3. Veysel Vardal İlkokulu, Sarıyer/İSTANBUL
4. Mitat Enç Ortaokulu, Teknikokullar Yenimalle/ANKARA
5. Göreneller İlkokulu ve Sanat Ortaokulu, Altındağ/ANKARA
6. Aşık Veysel İlkokulu ve Sanat Ortaokulu, Bornova/İZMİR
7. Yahya Çavuş İlkokulu, Gelibolu/ÇANAKKALE
8. Mehmet Akif Ersoy İlkokulu, TOKAT
9. Cemil Meriç İlkokulu, NIĞDE
10. Ertuğrul Gazi İlkokulu, KAHRAMANMARAŞ
11. Gap İlkokulu ve Sanat Ortaokulu, GAZİANTEP

Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukla İlgili Danışmanlık Yapabilecek Kurumlar

- * Türkiye Körler Vakfı Genel Merkezi, Fevzi Çakmak Sokak 14/3 Maltepe/Ankara
- * Altı Nokta Körler Derneği, 17. Sokak No : 63/1 Bahçelievler/Ankara
- * Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, Beşevler/Ankara
- * Türkiye Körler Federasyonu, Rasimpaşa Mah. Halitpaşa Cad. No : 84/A Daire : 3 Kadıköy/İstanbul

Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocuk İçin Eğitim Araç Gereçlerinin Sağlanabileceği Kurumlar

- * Veysel Vardal İlkokulu Müdürlüğü, Kilyos/Sarıyer - İstanbul
- * Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, A Blok Beşevler/Ankara
- * Türkiye Körler Vakfı Genel Merkezi, Fevzi Çakmak Sokak 14/3 Maltepe/Ankara
- * Milli Eğitim Bakanlığı Ders Aletleri Yapım Merkezi, Gazi Mahallesi/Ankara

